

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีในปัจจุบันเป็นยุคการแข่งขันทางเทคโนโลยีนวัตกรรมที่ก้าวไปข้างหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง การใช้ชีวิตของคนในสังคมจากเดิมมีความต้องการเพียงปัจจัย 4 คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัยและ ยารักษาโรค แต่ปัจจุบัน สิ่งอำนวยความสะดวกเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันอย่างที่เรียกได้ว่าเป็นปัจจัยที่ 5 – 6 – 7 ได้แก่ รถยนต์ มือถือ และ แล็ปท็อปคอมพิวเตอร์ (Laptop Computer or Notebook computer) อาจกล่าวได้ว่ามากกว่าร้อยละ 70 ของคนชุมชนเมืองที่ใช้ชีวิตอยู่บนปัจจัยที่ 5-7 นี้ เพราะ การทำงานเพื่อการหาเลี้ยงชีพในสังคมยุคนี้จำเป็นต้องมีการแข่งขันกันทางเทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสาร โดยเฉพาะคนที่ใช้ชีวิตอยู่ในชุมชนเมืองและครอบครัวในสังคมไทย

ความเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตประจำวันเป็นสาเหตุให้สมาชิกในครอบครัวต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ โดยเฉพาะในครอบครัวที่มีคุณพ่อคุณแม่ทำงานทั้งคู่ จะไม่ค่อยมีเวลาให้กับคนในครอบครัว และมีหลายครอบครัวที่ทิ้งลูกให้อยู่ลำพังกับเครื่องคอมพิวเตอร์ หรือส่งเสริมให้ลูกใช้มือถือ ซึ่งสาเหตุสำคัญในการเกิดปัญหาการใช้งานระบบสารสนเทศอย่างรู้เท่าไม่ถึงการณ์ นอกจากนั้นเมื่อไปที่โรงเรียน ผู้บริหารและครูผู้สอนไม่สามารถควบคุมหรือให้ความรู้ที่ถูกต้องด้านการใช้เทคโนโลยีเหล่านี้ให้แก่เด็กๆ ซึ่งหลายโรงเรียนเกิดปัญหาด้านการควบคุม รวมทั้งไม่มีมาตรการป้องกัน หรือมาตรการลงโทษเมื่อนักเรียนใช้เครื่องมือสื่อสารอย่างไม่รู้กาลเทศะ จึงทำให้เป็นข่าวทางหน้าหนังสือพิมพ์ เช่น ครูผู้สอนปาโทรศัพท์มือถือทิ้งในขณะที่สอน พ่อแม่ทะเลาะกับลูกเรื่องการเล่นเกมส์ เหล่านี้เป็นต้น

การใช้เครื่องมือสื่อสารหรือเทคโนโลยีสารสนเทศที่เรียกว่าสังคมออนไลน์ (ซึ่งในที่นี้จะใช้คำรวมว่า “อินเทอร์เน็ต” เป็นส่วนหนึ่งในเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เป็นสิ่งสำคัญต่อการดำรงชีวิตของผู้คนในยุคปัจจุบันเนื่องจากมีเครื่องมือรองรับจำนวนมากที่มีประสิทธิภาพและตรงต่อความต้องการในการปฏิสัมพันธ์ของแต่ละบุคคล (Wiberg 2005) โดยทั่วไปถือได้ว่าเป็นคลังแห่งข้อมูลในการติดต่อสื่อสารและรับส่งข้อมูลข่าวสารต่างๆ ทั่วโลก การใช้อินเทอร์เน็ตก่อให้เกิดประโยชน์อย่างมหาศาล แต่ก็แอบแฝงไปด้วยภัยอันตรายมากมาย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการเข้าถึงข้อมูลที่ไม่เหมาะสมสำหรับเด็ก ค่านิยมผิด ๆ ในเรื่องเพศ การล่อลวงในวงสนทนา นอกจากนี้ยังมี

เว็บไซต์ที่เต็มไปด้วยเรื่องลามก และเรื่องรุนแรงต่าง ๆ ที่ยากต่อการที่จะควบคุมตรวจสอบได้ อาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ตเหล่านี้เป็นภัยที่อันตรายมากพอที่จะกำหนดเส้นทางอนาคตของเด็กได้ ดังนั้น ก่อนที่เด็กไทยเราจะตกเป็นเหยื่อของภัยเหล่านี้ พ่อแม่ ครู ผู้ปกครอง ผู้ที่อยู่ใกล้ชิด หรือ คนในครอบครัว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำความเข้าใจภัยอันตรายต่าง ๆ อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในโลกยุคใหม่นี้ เพื่อที่จะรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และปรับตัวเองตั้งรับสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างชาญฉลาด เพื่อช่วยปกป้องและนำพาลูกหลานให้เดินไปในทิศทางที่ถูกต้อง (เกษมตันติผลาชีวะ 2545)

การให้ความรู้ด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศ กับ ครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้ง พ่อแม่ผู้ปกครอง เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยในการสื่อสารกับลูกได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม มีพ่อแม่จำนวนไม่น้อยที่ต้องการทราบว่าในแต่ละวัน หลังลูกออกจากบ้านไปแล้ว เด็ก ๆ ใช้เวลานอกบ้านไปกับใคร หรือสิ่งใด แต่ในโลกยุคนี้และยุคต่อไป พ่อแม่ต้องทำการบ้านให้มากขึ้น เพราะเด็ก ๆ จะมี “เพื่อน” จากโลกออนไลน์เพิ่มเข้ามาอีกกลุ่มหนึ่ง ดังนั้นข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลที่ลูก ๆ ใช้เวลาร่วมด้วยผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต หรือโทรศัพท์จึงเป็นสิ่งสำคัญมากเช่นกัน อาจไม่ถึงกับต้องเฝ้าระวัง แต่การดูแลพฤติกรรมของลูกทั้งในโลกแห่งความเป็นจริงและโลกเสมือนเป็นบทบาทหนึ่งของการเป็นพ่อแม่ ส่วนหนึ่งเป็นเพราะมีเด็กวัยรุ่นหลายคนที่มีอบคำว่า "เพื่อน" ให้กับคนที่พวกเขาเจอบนโลกออนไลน์ซึ่งอาจไม่เคยแม้แต่จะเห็นหน้า และนั่นอาจนำมาซึ่งอันตรายต่อลูก ๆ ในภายหลังได้ (นิรนาม 2552) ไม่เพียงแต่พ่อแม่เท่านั้น ครูก็เป็นส่วนสำคัญในการให้ความรู้เพื่อจะนำทางให้กับผู้เรียนให้เข้าใจ และปลูกฝังจิตสำนึก สาธารณะ รวมทั้งอบรมสั่งสอนให้ผู้เรียนรู้ถึงบทบาทและกาลเทศะในการใช้งานของเครื่องมือและอุปกรณ์ในการสื่อสาร ว่าเมื่อไหร่ควรจะใช้ หรือเมื่อไหร่ควรจะเล่นเกมส์ นอกจากนี้ ควรเฝ้าระวังภัยที่ตามมาจากโลกออนไลน์ที่ทั้งครูและผู้ปกครองคาดไม่ถึง

จากเหตุผลดังกล่าว การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาบทเรียนความรู้ทางเทคโนโลยีการสื่อสารระหว่างผู้ปกครอง ครู และผู้เรียน ให้ทราบถึงวิธีการป้องกัน พร้อมทั้งจะเรียนรู้การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีการสื่อสาร ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญของภัยที่เกิดจากเครื่องมือสื่อสารและโลกออนไลน์ เพื่อให้รู้ทันผู้เรียน ลูกหลาน และเด็กยุคไซเบอร์ บทเรียนความรู้ทางเทคโนโลยีการสื่อสารจะเป็นบทเรียนต้นแบบในระบบการศึกษาทางไกลซึ่งจะช่วยให้ครูและผู้ปกครองสามารถที่จะเรียนรู้เทคโนโลยีการสื่อสาร แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทั้งในห้องเรียน และที่บ้าน เป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง พ่อแม่ผู้ปกครองกับลูกหลาน หรือ ครูผู้สอน กับนักเรียนได้เป็นอย่างดี และในทางกลับกันจะส่งผลให้ผู้เรียนหรือลูกหลานพร้อมที่จะแสดงความคิดเห็น หรือสอบถามในสิ่งที่อยากรู้ เพราะคิดว่าพ่อแม่และครู ไม่ปิดกั้นความกล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก แต่ยังส่งเสริมให้ทำ และให้ใช้เครื่องมือเหล่านั้นให้เป็นประโยชน์เพื่อพัฒนาการทางความคิดของผู้เรียน ที่พร้อมก้าวเข้าสู่สังคมออนไลน์กับความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสารได้อย่างมีวิจารณญาณที่เหมาะสม

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อสำรวจสภาพปัญหา ความต้องการชุดฝึกอบรมทางไกลเรื่อง การพัฒนาความรู้ทางเทคโนโลยีการสื่อสารระหว่างผู้ปกครอง ครู และผู้เรียน

2.2 เพื่อพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่องความรู้ทางเทคโนโลยีการสื่อสารระหว่างผู้ปกครอง ครู และผู้เรียน ในระบบการสอนทางไกล

2.3 เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในการใช้ชุดฝึกอบรมทางไกลเรื่องการพัฒนาความรู้ทางเทคโนโลยีการสื่อสารระหว่างผู้ปกครอง ครู และผู้เรียน

3. ขอบเขตการวิจัย

3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับ ชุดฝึกอบรมทางไกลซึ่งจัดทำในรูปแบบบทเรียนความรู้ทางเทคโนโลยีการสื่อสาร สำหรับผู้ปกครอง และครู ในระดับประถมศึกษาใช้ เป็นสื่อประกอบการเรียนการสอนระดับประถมศึกษา

3.2 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้ปกครอง และ ครู ระดับประถมศึกษา ที่อยู่ในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล

3.3 ขอบเขตด้านตัวแปร

3.3.1 *ตัวแปรอิสระ* ชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง ความรู้ทางเทคโนโลยีการสื่อสาร สำหรับผู้ปกครองและครูในระดับประถมศึกษา

3.3.2 *ตัวแปรตาม* ประกอบด้วย

1) ความต้องการชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง ความรู้ทางเทคโนโลยีการสื่อสารของผู้ปกครองและครู ในระดับประถมศึกษา

2) ผลสัมฤทธิ์และการใช้ชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่องความรู้ทางเทคโนโลยีการสื่อสารของผู้ปกครองและครูในระดับประถมศึกษา

4. นิยามศัพท์/นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

4.1 ความรู้ทางเทคโนโลยีการสื่อสาร หมายถึง ข้อมูลที่ได้ถูกผ่านกระบวนการกลั่นกรองมาเป็นข้อมูลที่ใช้ในการรับส่งสาร โดยผ่านระบบสารสนเทศเครือข่าย อาจเรียกได้ว่า

เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารนับตั้งแต่ การสร้าง การนำมาวิเคราะห์หรือประมวลผล การรับ และส่งข้อมูล การจัดเก็บและการนำไปใช้งานใหม่ ในที่นี้รวมถึง ทักษะการสื่อสารโดยผ่านระบบการสื่อสารและระบบเครือข่ายสารสนเทศ ได้แก่ อินเทอร์เน็ต

4.2 ชุดฝึกอบรมทางไกล หมายถึง ชุดสำเร็จที่ใช้เป็นแนวทางและเครื่องมือในการ ดำเนินการฝึกอบรมทางไกลอย่างเป็นระบบ ทั้งในส่วนของวิทยาการที่ให้การฝึกอบรมและสมาชิกที่เข้า รับการฝึกอบรม โดยมีการกำหนดขั้นตอนการฝึกอบรมการกำหนดสื่อในลักษณะชุดสื่อประสม ซึ่ง ประกอบด้วย สื่อหลักและสื่อเสริม และเครื่องมือประเมินผลของการฝึกอบรมทางไกล

4.3 การพัฒนาบทเรียนความรู้ หมายถึง การจัดทำต้นแบบบทเรียนโดยใช้แนวคิด พื้นฐานจากกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มาพัฒนาให้เป็นบทเรียน เพื่อนำมาใช้ในระบบการเรียนการสอน ทางไกล

4.4 บทเรียนความรู้ทางเทคโนโลยีการสื่อสารระหว่างผู้ปกครอง ครู และผู้เรียน หมายถึง การจัดทำต้นแบบบทเรียนในระบบทางไกล ได้แก่ สื่อมัลติมีเดีย เพื่อช่วยให้ผู้ปกครอง และครูสามารถ นำไปใช้ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีการสื่อสารกับลูกหลาน หรือผู้เรียน ประกอบด้วย การให้ความรู้ทางนวัตกรรมเทคโนโลยีการสื่อสารในยุคปัจจุบัน เทคนิคในการสื่อสารกับลูกหลานหรือ ผู้เรียนในโลกออนไลน์ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับลูกหลาน, ครูกับผู้เรียน และการ ป้องกันภัยจากโลกไซเบอร์

4.5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง การวัดผลการเรียนที่ได้จากคะแนนการทำ แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของผู้ใช้บทเรียน

4.6 ความคิดเห็น หมายถึง ความรู้สึกของ ผู้ปกครอง ครู และผู้เรียน และผู้เข้าร่วม กิจกรรมที่มีต่อบทเรียนความรู้สื่อมัลติมีเดีย

4.7 ผู้ปกครอง หมายถึง พ่อ แม่ ญาติพี่น้อง ผู้ดูแล ผู้ใกล้ชิด กับผู้เรียน

4.8 ครู หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่สอนทั้งในชั้นเรียน และผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งนี้รวมถึง บุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและการสอนในโรงเรียนระดับประถมศึกษาทุกตำแหน่ง หน้าที่

4.9 ผู้เรียน หมายถึง ผู้ที่มีหน้าที่ศึกษาเรียนรู้ทั้งในชั้นเรียนในระบบและนอกระบบ มี อายุระหว่าง 6 - 12 ปี

4.10 ชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง “ความรู้ทางเทคโนโลยีการสื่อสาร” หมายถึง การจัดการ ฝึกอบรมในเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีการสื่อสาร เช่น อินเทอร์เน็ต เฟสบุ๊ค ทวิตเตอร์ที่จะ ช่วยให้ผู้ปกครอง และ ครูสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการสื่อสาร และทำความเข้าใจลูกหลานหรือ ผู้เรียน ที่จะต้องใช้ชีวิตอยู่บนโลกออนไลน์ การเฝ้าระวังการบริโภคสื่อ การเลือกใช้เครื่องมือสื่อสาร (โทรศัพท์มือถือ) เป็นต้น

5. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่องความรู้ทางเทคโนโลยีการสื่อสาร ระหว่างผู้ปกครอง ครู และผู้เรียน โดยมีขอบเขตการวิจัยดังนี้

5.1 เนื้อหาของบทเรียนที่ใช้ในครั้งนี้ ได้แก่

5.1.1 ความรู้ทางนวัตกรรมเทคโนโลยีการสื่อสารในยุคปัจจุบัน

- 1) ความหมายของเทคโนโลยีสารสนเทศ
- 2) ความหมายของการสื่อสาร
- 3) ความสำคัญของเทคโนโลยีการสื่อสารต่อการดำรงชีวิต
- 4) กลไกที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง
- 5) มารูจักเครื่องมือสื่อสาร

5.1.2 การสื่อสารกับลูกหลานหรือผู้เรียนในโลกออนไลน์

- 1) การค้นหาข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต
- 2) ซอฟต์แวร์เพื่อสังคม
- 3) คำศัพท์ที่นิยมใช้ทางอินเทอร์เน็ต
- 4) การใช้โทรศัพท์มือถือและแล็ปท็อป (เครื่องมือสื่อสารแบบพกพา)

5.1.3 การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับลูกหลาน, ครูกับผู้เรียน

- 1) ทำความเข้าใจความต้องการกับเด็กยุคไซเบอร์
- 2) ผลกระทบจากเทคโนโลยีการสื่อสาร

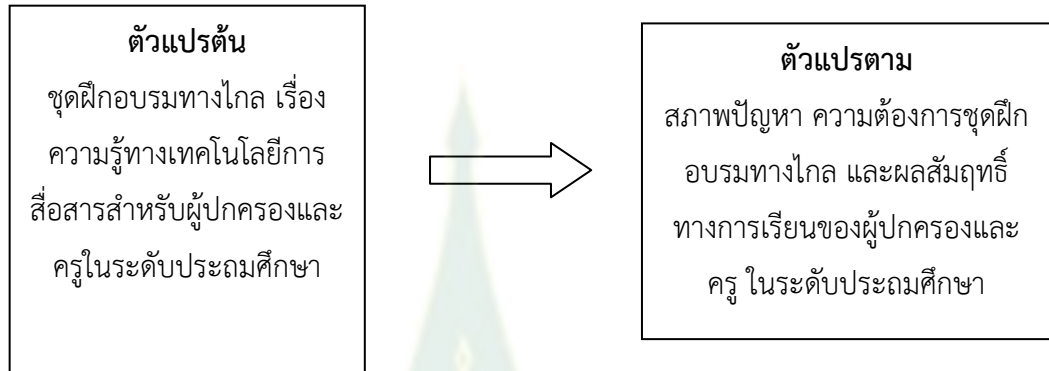
5.2 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่

5.2.1 *ตัวแปรต้น* ได้แก่ ชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่อง ความรู้ทางเทคโนโลยีการสื่อสารสำหรับผู้ปกครองและครูในระดับประถมศึกษา

5.2.2 *ตัวแปรตาม* ได้แก่ ความต้องการชุดฝึกอบรมทางไกล และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้ปกครองและครู ในระดับประถมศึกษา

6. กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 ทราบถึงสภาพปัญหา และ ความต้องการพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่องการพัฒนาความรู้ทางเทคโนโลยีการสื่อสารระหว่างผู้ปกครอง ครู และผู้เรียน ในระบบการสอนทางไกล

7.2 มีชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่องการพัฒนาความรู้ทางเทคโนโลยีการสื่อสารระหว่างผู้ปกครอง ครู และผู้เรียน ในระบบการสอนทางไกล ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาคณะความรู้ด้านมนุษยนิเวศศาสตร์ของสาขาวิชาฯ